

دین‌گریزی یا دین‌مداری نسل جوان، مسئله کدام است

استاد حوزه و دانشگاه با آسیب‌شناسی مسئله دین‌گریزی در نسل جوان گفت: عوامل متعدد داخلی و خارجی در کم‌رنگ شدن توجه به مسئله دین در بین افراد جامعه وجود دارد، اما بیان اینکه به طور مطلق جوانان را دین‌گریز بدانیم، صحیح نیست.

استاد حوزه و دانشگاه با آسیب‌شناسی مسئله دین‌گریزی در نسل جوان گفت: عوامل متعدد داخلی و خارجی در کم‌رنگ شدن توجه به مسئله دین در بین افراد جامعه وجود دارد، اما بیان اینکه به طور مطلق جوانان را دین‌گریز بدانیم، صحیح نیست.

حجت الاسلام والمسلمین مجید نصیری، استاد حوزه و دانشگاه در شرایطی که مسئله دین‌گریزی نسل جوان یک مسئله مورد توجه بین قدیمی ترهاست و عده ای گاه و بی گاه در این خصوص از سر درد سخن می گویند و از اینکه نسل جوان به مسائل ارزشی و دینی معتقد و متعهد نیستند گلایه دارند، بسیار می شنویم؛ افرادی هستند که اصل پیش فرض مسئله دین‌گریزی در بین نسل جوان را غلط می دانند و اعتقاد دارند تعداد افراد پایبند به دین و مسائل دینی و ارزشی در ایران به نسبت سایر نقاط جهان حتی کشورهای همسایه مسلمان ما مانند ترکیه، عراق و افغانستان کم نشده و در تمام مناسک و مراسم مذهبی که در کشور برگزار می شود اعم از مراسم شب های قدر، اربعین، نماز جمعه و... جمعیت بالایی از نسل جوان به عنوان مخاطب حضور دارند، بنابراین نمی توان نسل جوان را دین‌گریز شمرد و این نسل دین‌مدار هستند.

به منظور آسیب‌شناسی مسئله دین‌گریزی در نسل جوان، خبرنگار ایکنای خراسان رضوی با حجت الاسلام والمسلمین مجید نصیری، استاد حوزه و دانشگاه، گفت وگویی انجام داده است که در ادامه می خوانیم.

ایکنا_ نظر شما درباره مسئله دین‌گریزی در نسل جوان چیست؟

به عنوان نخستین نکته باید بگویم، پیش فرض مسئله دین‌گریزی نسل جوان، غلط است زیرا به گفته کارشناسانی که مسائل اجتماعی را رصد می کنند؛ جامعه ایران در مقایسه با جامعه جهانی اعم از آسیای میانه، آسیای شرقی و خاورمیانه حتی جوامع غربی، دارای پاک ترین و بهترین جوانان است و نه تنها تعداد افراد پایبند به دین کم نشده بلکه بیشتر هم شده است، بنابراین اصل مسئله محل بحث است و باید دید شاخص دین‌گریزی چیست؟ زیرا در تمام مراسم و مناسک مذهبی که برگزار می شود اعم از مراسم شب های قدر، اربعین، نماز جمعه و... جمعیت بالایی از مخاطبان، جوانان هستند و از این حضور نمی توان برداشت دین‌گریزی داشت، بلکه آنان دین‌مدار هستند و باید این ذهنیت را که نسل جوان دین‌گریز بوده را اصلاح کنیم.

مقام معظم رهبری در فرمایشات خود تأکید دارند که اگر نسبت به قبل از انقلاب اسلامی مقایسه کنیم، تعداد جوانان معتقد و متعهد به ارزش ها و... که تا پای جان در دفاع از دین و ارزش ها ایستادگی می کنند، کم نیستند. در میان شهدای مدافع حرم چه بسیار همین جوانان دهه ۶۰ و ۷۰ هستند که با شوق و رغبت به میدان رفته و شهید شده اند. بنابراین اگرچه به صورت نسبی دین‌گریزی است، اما به طور مطلق نمی توان ادعا کرد، دین‌گریزی در بین نسل جوان وجود دارد.

ایکنا_ چه عواملی باعث دین‌گریزی به صورت نسبی در بین نسل جوان شده است؟

عوامل داخلی و خارجی در این مسئله اثرگذار هستند، حتی تأثیر عوامل خارجی کمتر از عوامل داخلی نیست. این روزها دنیا درگیر فرهنگ جاهلی و شیطانی شده، کثرت گناه و مفاسد اخلاقی و اجتماعی را شاهدیم و اگر در گذشته برخی رفتارها به عنوان مفسده و ضد ارزش شناخته شده این روزها جامعه جهانی با رفتن به سمت فرهنگ شیطانی، ضدارزش ها را ارزش می شناسد، نمونه آن رواج هم جنس گرایی در غرب است. به ویژه امروز که درگیر مسئله اینترنت و رسانه های اجتماعی و شبکه های مجازی هستیم، تهاجم گسترده ای علیه فرهنگ دین داری در دنیا شکل گرفته که اختصاص به کشور ما ندارد، بلکه علیه همه ادیان اعم از مسیحیت، اسلام، شیعه و سنی، قرآن، پیامبر(ص) و... انجام می شود.

رسانه ها در جامعه جهانی، مرزهای جغرافیایی را برداشته و ارتباطات را گسترش داده، تأثیرگذاری بسیاری بر فرهنگ دین داری دارند. به طوری که امروزه نسبت به فضای اینستاگرام و محتوای در دسترس آن برای نسل جوان که ما هم بر آن مدیریت نداریم، حتی کارشناسان غربی احساس خطر می کنند. این روزها گسترش فرهنگ مدگرایی، توجه به ارزش های ظاهری، مقایسه های غلط ظاهری و ارزش انسان ها به لباس و ظاهر و مدل گویی و مدل آرایش، کثرت جراحی های زیبایی در دنیا و افزایش مصرف لوازم آرایشی همه و همه ناشی از نفوذ این فرهنگ در دنیاست و کشور ما هم از این تهاجم فرهنگی مصون نبوده است. در بخش عوامل داخلی هم مهم ترین عامل خانواده است و سهل انگاری آنها در گسترش تهاجم فرهنگی اثرگذار است.

ایکنا_ درباره نقش خانواده در دین‌گریزی نسل جوان توضیح دهید.

بنا به نظر اسلام و به گواه کارشناسان حوزه خانواده، اساسی ترین نهاد تربیتی، خانواده است. حال آنکه این روزها خانواده ها به مسائل تربیتی اهمیت چندانی نمی دهند و والدین برای ادب آموزی و آموزش آداب فردی و اجتماعی و ارائه سبک درست و اسلامی زندگی فرزندان خود وقت نمی گذارند و به بیان دیگر خانواده ها در مسائل تربیتی سهل انگار شده اند و درگیر رفع و رجوع مسائل اقتصادی هستند. این روزها خانواده ها به شدت درگیر مسائل اقتصادی، پدر و مادر هر دو شاغل هستند و هیچ کدام فرصتی برای تربیت فرزندان خود ندارند. ترویج شعاری که در کشور در باب تعداد فرزندان، دو فرزند کافی است، داده می شد، ضربه اساسی به تربیت زد و علاوه بر معضل کاهش جمعیت، فرزندها در زندگی های تک فرزندی، رها شده اند و نظارتی بر روابط و تعامل اجتماعی آنها نیست. حال آنکه در گذشته بخشی از فرآیند تربیتی در خانواده برعهده خواهر و برادر بزرگ تر بوده و همه مسائل تربیتی بر دوش پدر و مادر نبوده است.

به این ترتیب، در شرایطی که خانواده به مسائل تربیتی اهمیت نمی دهند، نسل جوان، تربیت درستی ندارد و تکالیف دینی را انجام نمی دهد. از همه مهم تر اینکه دین مداری، سخت است و تکلیف و انجام تکلیف سخت را باید در حوزه مسائل تربیتی، خانواده آموزش دهد. وقتی خانواده در این زمینه کوتاهی کند، دین گریزی گسترش می یابد. البته بخشی از این مسئله به ضعف عملکرد ما در حوزه های فرهنگی مرتبط است، زیرا مسائل فرهنگی را بیشتر از منظر ارشادی تا تربیتی جلو می بریم. برای نمونه در همین مسئله حجاب، ما قبل از اقناع مخاطب به سمت ارشاد و امر و نهی او رفته ایم تا تربیتی، بچه هایمان را نسبت به ضرورت دین داری و آثار بندگی خدا، انجام تکالیف و رعایت حجاب اقناع نکرده ایم و پیش از آنکه فرزندانمان را نسبت به اهمیت حجاب، اقناع کنیم که برای حفظ امنیت روانی و اخلاقی و پاسداری از کیان خانواده و حفظ عفت در جامعه رعایت حجاب اهمیت دارد به دنبال ارشاد رفته ایم حال آنکه با شیوه های درست و با ابزارهای روز از جمله ساخت کلیپ، پادکست و... رسانه های جمعی و با استفاده از روش های نوین آنها را باید اقناع و توجیه کنیم نه امر و نهی و گشت ارشاد، البته رعایت برخی مسائل با وجود انضباط اجتماعی و برخورد با متخلف لازم است، اما مقدماتی دارد و این مقدمات همان انجام کار فرهنگی است، آن هم کار فرهنگی ناظر به ارشاد نه، بلکه انجام کار فرهنگی ناظر به مقوله تربیتی ضرورت دارد. ایکنل_ تأثیر رسانه بر دین مداری یا دین گریزی جوانان چقدر است؟

در دوره های زندگی بشر، مقوله های تأثیرگذاری به مرور زمان تفاوت داشته است. زمانی ثروت، مهم ترین مقوله بوده و پادشاهان به سمت ذخیره طلا و گرفتن خراج های سنگین و فتوحات متعدد می رفتند، یک زمانی داشتن عده و غده و لشکر و... در دوران جنگ جهانی اول و دوم و دوران جنگ سرد دولت ها و کشورها به دنبال خرید تسلیحات بودند و قدرتشان در داشتن ارتش قوی بوده است؛ اما امروز در تمام دنیا و به گواه کارشناسان، رسانه ابزار قدرت و تأثیرگذاری است و مهم ترین عامل اقتدار، رسانه است و رسانه بی بدیل ترین ابزاری است که می توان در جنبه مثبت و هم منفی از آن استفاده کرد. در واقع مهم ترین عامل از بین رفتن ساختارهای فرهنگی، رسانه است و مؤثرترین عامل برای انجام کارهای فرهنگی و تربیتی هم رسانه است.

رسانه، شمشیری دو لبه است که ما می توانیم تأثیرگذاری مثبت در تربیت فرهنگی داشته باشیم و دشمن می تواند در جنبه های منفی با ابزار رسانه در جامعه تأثیرگذاری داشته باشد و کنش و واکنش ما را مدیریت کند. با این تفاسیر، مهم ترین ابزار تربیتی رسانه است و بدون کار رسانه ای، هیچ کار فرهنگی و تربیتی مؤثر نخواهد بود. ایکنل_ آموزش و پرورش چگونه می تواند بر تقویت باورهای دینی و دین مداری نسل جوان تأثیر بگذارد؟

باید آموزش و پرورش رویکردهای خود را اصلاح کند و بیش از نگاه آموزشی، نگاه تربیتی به مسائل داشته باشد. معلمانان اثرگذاری های خاصی به لحاظ تربیتی بر ما داشته اند. معلمی که صاحب اخلاق، تزکیه و تربیت دینی باشد خود مهم ترین نقش را در دین داری نسل جوان دارد اما معلمی که اعتقاد به مبانی دینی نداشته باشد، در دین گریزی جوانان اثر می گذارد. آموزش و پرورش، معلمان و ساختار نظام آموزشی ما بیش از آنکه رسالت آموزشی داشته باشند باید به رسالت تربیتی توجه کنند، زیرا ما در دوران زندگی خود بیشترین تأثیر را در مسیر زندگی و کار و انتخاب شغل و... از معلمان خود دریافت کرده ایم و این موضوع نشان دهنده نقش و اهمیت پرورش است.

بنابراین اگر در نظام آموزش و پرورش، بیشترین سرمایه گذاری ها را بر مسائل پرورشی داشته باشیم، می توانیم در تربیت نسلی دین مدار توفیق یابیم. افراد می توانند با رفتن به دنبال هر موضوعی، دانش خود را در خصوص آن افزایش دهند و مسائل آن را یاد بگیرند اما اگر نتوانیم افراد دغدغه مندی را به درستی تربیت کنیم، آنها افرادی دارای حس مسئولیت پذیری و دین دار و متعهد نخواهند شد، بنابراین هم در عرصه عمل و هم در عرصه نظر باید مسئله پرورش بر آموزش مقدم باشد و پرورش در اولویت قرار بگیرد.

ایکنل_ راهکارهای عملی برای کاهش دین گریزی در جوانان و دین مدار شدن آنها چیست؟

با توجه به اینکه یک سمت قضیه در مسئله دین گریزی، تهاجم فرهنگی و تهدیدهای خارجی است، لازم است در برابر تهدیدهای خارجی، در راستای تقویت باورها و بنیان های اعتقادی در بین نسل جوان از طریق آموزش و پرورش، دانشگاه ها، صداوسیما،

روحانیت و ابزارهای رسانه ای اقدام کنند. علاوه بر این موضوعات فرهنگی، بی ارتباط با مسائل دیگر از جمله مسائل اقتصادی نیست. در حدیثی آمده است که فقر از در بیاید، کفر از در دیگر می آید. در سال های اخیر که رهبر معظم انقلاب شعارهای اقتصادی را مطرح کرده اند اهمیت توجه به مسائل اقتصادی را نشان می دهد و گشودن گره مسائل فرهنگی، با گشایش گره های اقتصادی همراه است. از این رو یکی دیگر از راهکارهای عملی تلاش برای گشایش های اقتصادی است. زیرا برای پدر و مادری که وقتی برای تربیت فرزند خود ندارد و درگیر کار است و دغدغه مسائل اقتصادی خانواده را دارد، تقویت بنیان خانواده و تقویت باورهای دینی آن در اولویت نیست.

بنابراین باید از دغدغه های اقتصادی خانواده ها کاست تا به تقویت فرهنگ دینی کمک کرد. توجه به بنیان خانواده و تقویت آن و اصلاح ساختار آموزش و پرورش و اولویت دادن به مسائل تربیتی به جای آموزشی هم به عنوان راهکارهای عملی برای کاهش دین گریزی ضروری است.

ایکنا_ تا چه اندازه استفاده از روش های نوین می تواند در دین مداری نسل جوان مؤثر باشد؟

استفاده از روش های نوین و اقناعی کردن مسائل دینی و بیان معارف دینی به زبان نسل جدید و عامه پسند می تواند در دین مداری نسل جوان مؤثر باشد، تقویت مساجد هم می تواند در این زمینه اثرگذار باشد. اینکه امام خمینی(ره) فرمودند: «مساجد سنگر است»، در بعد فرهنگی هم می توانند مساجد در زمینه دین مداری اثرگذار باشند. ما باید بتوانیم به گونه ای مساجد را سامان دهیم که هم از نسل جوان اثر بپذیرد و هم بر آنها اثر بگذارد در این راستا باید فعالیت های فرهنگی مساجد را به جوانان بسپاریم، هرچند در این زمینه اشکالات بسیاری وجود دارد. به روز کردن معارف دینی و اقناعی کردن آن به زبان نسل نو و تلاش برای به روزرسانی معارف دینی و استفاده از ابزارهای متعدد هنری در اختیار رسانه مانند فیلم، کلیپ، پادکست، موسیقی، انیمیشن و بازی هایی که در تقویت باورهای دینی کمک می کند، ضروری است.

البته در این زمینه کوتاهی شده و نتوانسته ایم به ازای هجوم فرهنگ مهاجم تولیدات درستی داشته باشیم و جایگزین بهتری به نسل جوان ارائه دهیم، اما در سال های اخیر در برابر بازی های خشن و ضد اخلاق و ضد دین که از سوی دیگران تولید شده ما توانسته ایم با استفاده از ابزار رسانه تولیداتی داشته باشیم اما هنوز تا رسیدن به وضعیت مطلوب فاصله داریم.